

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 214/2017-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. marca 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészároša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť Združenia na ochranu finančného spotrebiteľa OFS, Petzwalova 12, Nitra, právne zastúpeného advokátom JUDr. Romanom Juríkom, Advokátska kancelária, Jazerná 19, Nové Zámky, pre namietané porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 a 3 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bodom II výroku uznesenia Okresného súdu Nové Zámky sp. zn. 4 C 184/2013 zo 14. decembra 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Združenia na ochranu finančného spotrebiteľa OFS o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. februára 2017 prostredníctvom elektronickej podateľne doručená sťažnosť Združenia na ochranu finančného spotrebiteľa OFS (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej

len „ústava“), čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 a 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) bodom II výroku uznesenia Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 C 184/2013 zo 14. decembra 2016 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že okresný súd napadnutým uznesením bodom I výroku pribral sťažovateľa do konania ako osobitný subjekt, bodom II výroku zastúpenie osobitného subjektu (t. j. sťažovateľa) advokátom JUDr. Romanom Juríkom vyhodnotil ako neprípustné a bodom III výroku návrh žalobcu na odklad vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku zamietol.

2.1 Okresný súd k bodom I a II výroku napadnutého uznesenia uviedol:

„Podľa § 95 ods. 1/ až 3/ CSP, na ochranu práv strany môže súd aj bez návrhu do konania pribrať orgán verejnej moci, v pôsobnosti ktorého je ochrana základných ľudských práv a slobôd, alebo právnickú osobu, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu, ak s tým strana, na ochranu práv ktorej má vystupovať, súhlasí. Subjekt podľa odseku 1 je v konaní oprávnený na všetky úkony, ktoré môže vykonať strana, ak nejde o úkony, ktoré môže vykonať len subjekt právneho vzťahu. Ak úkony právnickej osoby podľa odseku 1 odporujú úkonom strany, na ktorej vystupuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností tak, aby to zodpovedalo rozumnému usporiadaniu vzťahov.

Žalobca podaním zo 17.10.2016 súdu oznámil, že Združenie na ochranu finančného spotrebiteľa OFS, so sídlom Nitra, Petzwalova 12, [REDACTED], vstupuje do konania ako intervenient. Uvádza, že ako vedľajší účastník vstúpil intervenient hneď s podaním žaloby podľa vtedy platného § 93 ods. 2/ a 3/ OSP. Žalobca však opomenul vo svojom podaní spomenúť, že inštitút vedľajšieho účasti od 01.07.2016 zanikol, a to novou právnou úpravou, a to zákonom č. 160/2015 Z. z. o civilnom sporovom poriadku. Tento procesný predpis umožňuje podľa § 95, aby do konania vstúpil osobitný subjekt na ochranu práv podľa osobitného predpisu. Takýto subjekt môže súd pribrať do konania aj bez návrhu ak súd považuje jeho účasť v konaní za potrebnú. V tomto prípade je potrebný súhlas strany. Ak však podala takýto návrh strana, na strane ktorej má osobitný subjekt vystupovať, predpokladá sa, že strana so vstupom osobitného subjektu súhlasila. S

poukazom na tú skutočnosť, že je potrebné o pribratí osobitného subjektu do konania rozhodnúť, súd na návrh žalobcu osobitný subjekt na ochranu práv spotrebiteľa do konania pribral.

Podľa § 89 ods. 1/ až 3/ CSP, strana sa môže dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí. Zvolený zástupca sa nemôže dať zastúpiť, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Ak zvoleným zástupcom podľa odseku 1 nie je advokát, súd uznesením, ktoré doručí zastúpenej strane, rozhodne, že zastúpenie podľa odseku 1 nepripúšťa, ak zástupca zjavne nie je spôsobilý na riadne zastupovanie alebo ak ako zástupca vystupuje vo viacerých konaniach. Ak je strana zastúpená advokátom, zastupovanie iným zástupcom ako advokátom je vylúčené. Ustanovenia osobitného predpisu o advokácii tým nie sú dotknuté.

V návrhu na pribratie osobitného subjektu do konania je uvedený ako zástupca osobitného subjektu JUDr. Roman Jurík. Takéto procesné zastúpenie osobitného subjektu, ktorý má v konaní hájiť záujmy strany, ktorú zastupuje, nie je prípustné, pretože sa jedná už o duplicitné zastúpenie strany tak splnomocneným zástupcom, a to advokátom, ktorému žalobca udelil plnú moc na celé konanie a zároveň bude strana zastúpená aj osobitným subjektom, ktorého zastupuje ten istý právny zástupca. Vzhľadom na tú skutočnosť, že v zmysle § 89 ods. 3/ CSP, ak je strana zastúpená advokátom, zastupovanie iným zástupcom ako advokátom je vylúčené, súd nepripustil zastúpenie osobitného subjektu advokátom, pričom súd aplikoval na tento prípad ustanovenie § 89 ods. 2/ CSP aj s poukazom na § 95 CSP.“

3. Sťažovateľ namieta porušenie svojich ústavných práv výrokom II napadnutého uznesenia, pričom podľa jeho názoru vylúčenie zastupovania účastníka konania, strany sporu alebo iného subjektu sporu je značne ojedinelé. V právnej praxi sa sťažovateľ s takýmto postupom všeobecného súdu ešte nestretol. Podľa sťažovateľa § 89 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) nepripúšťa, aby súd nepripustil zastupovanie advokátom. Procesné predpisy (nielen civilné) podľa sťažovateľa skôr upravujú niektoré druhy konaní, v ktorých je zastupovanie advokátom povinné [napríklad podľa § 90 a § 429 ods. 1 CSP, § 49 ods. 1 Správneho súdneho poriadku, povinná obhajoba už v prípravnom konaní podľa § 37 Trestného poriadku či § 20 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky,

o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], a preto sa podľa jeho názoru aj ťažko hľadá rozhodnutie všeobecného súdu alebo ústavného súdu, ktoré by neprípustnosť zastúpenia advokátom označilo za protiprávne. Z dostupných rozhodnutí možno podľa odkazu sťažovateľa citovať len rozhodnutia v opačnom garde, napríklad uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 93/2009.

3.1 Sťažovateľ sa v závere sťažnosti domáha vydania dočasného opatrenia a argumentuje, že vzhľadom na vysokú mieru právnej neistoty sa domáha aj rozhodnutia o odklade vykonateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu v napadnutej časti. Sťažovateľ vidí v napadnutom uznesení svojvôľu okresného súdu a hrozbu sankcií za sťažnosť proti postupu okresného súdu podanú žalobkyňou. Sťažovateľ sa domnieva, že sú dané všetky podmienky na odklad vykonateľnosti podľa § 52 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Dočasné opatrenie nie je podľa presvedčenia sťažovateľky v rozpore s verejným záujmom, tým menej s dôležitým verejným záujmom, naopak, zdá sa, že je verejný záujem na takomto dočasnom opatrení. Odloženie vykonateľnosti napadnutého uznesenia (v napadnutej časti) by podľa sťažovateľa nebolo na ujmu žiadnym ďalším osobám, najmä stranám sporu. Naopak, jeho výkon môže predstavovať pre sťažovateľa (výlučne preňho) pomerne vážnu ujmu s vopred nepredvídateľným dosahom.

4. Sťažovateľ navrhol vydať tento nález:

„Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 2 a 3 Listiny základných práv a slobôd a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nové Zámky zo 14.12.2016, sp. zn. 4C 184/2013, porušené bolo.

Druhý výrok uznesenia Okresného súdu Nové Zámky zo 14.12.2016 so sp. zn. 4 C 184/2013, ktorým súd neprípustil zastupovanie sťažovateľa advokátom, sa zrušuje.

Okresnému súdu Nové Zámky sa zakazuje pokračovať v porušovaní základného práva a slobody.

Okresný súd Nové Zámky je povinný zaplatiť sťažovateľovi finančné zadostučinenie vo výške 500 eur do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Nové Zámky je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania na účet jeho právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

III.

7. Predmetom konania pred ústavným súdom je na pôdoryse sťažnosti sťažovateľovo obrátenie sa na ústavný súd s úlohou vyriešenia predovšetkým procesno-civilistickej otázky s namietaným ústavnoprávnym rozmerom, a to, či právne predpisy civilného sporového konania (t. j. Civilného sporového poriadku) pripúšťajú taký výklad, podľa ktorého osobitný subjekt (§ 95 CSP) sa môže dať v súdnom konaní zastúpiť advokátom, resp. či je takéto právne zastúpenie prípustné a či nepripustenie takéhoto právneho zastúpenia je porušením sťažovateľom označených procesných ústavných práv.

7.1 Podľa § 95 ods. 1 CSP na ochranu práv strany môže súd aj bez návrhu do konania pribrať orgán verejnej moci, v pôsobnosti ktorého je ochrana základných ľudských práv a slobôd, alebo právnickú osobu, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu, ak s tým strana, na ochranu práv ktorej má vystupovať, súhlasí.

7.2 Po prvé, ústavný súd musí upozorniť, že v stávke v rámci prebiehajúceho dotknutého sporového konania pred okresným súdom nie sú hmotné práva a povinnosti sťažovateľa (sťažovateľ nie je stranou v spore, o ktorého právach či povinnostiach by sa rozhodovalo), výsledkom tohto konania nebudú hmotné práva a povinnosti, jeho práva, právom chránené záujmy a povinnosti dotknuté. Aj preto potencialita porušenia sťažovateľom označených procesných ústavných práv je značne znížená a muselo by ísť o extrémny exces zo strany označeného porušovateľa týchto procesných ústavných práv, aby ústavný súd mohol konštatovať ústavne relevantnú intenzitu zásahu do týchto práv sťažovateľa.

7.3 Po druhé, v danej veci ide primárne o výklad a aplikáciu jednoduchého práva (einfaches Recht) procesného charakteru (upravujúceho predovšetkým postup súdu v konaní), ktorého interpretácia a výklad v konkrétnom konaní je doménou všeobecného súdu, a ústavný súd sa musí obmedziť iba na posúdenie ústavnej udržateľnosti takéhoto výkladu.

7.4 Po tretie (k samotnému posúdeniu záverov okresného súdu), ústavný súd sa nestotožňuje s náhľadom okresného súdu (podľa ktorého osobitný subjekt „zastupuje“

stranu, na ktorej vystupuje) a uvádza, že postavenie „osobitného subjektu“ v rámci civilného sporového konania v zmysle § 95 CSP nemožno stotožňovať s postavením „zástupcu“ strany v konaní (§ 89 až § 92 CSP). Samotný Civilný sporový poriadok radí tieto dva inštitúty v rámci systematiky právneho predpisu pod samostatné hlavy prvej časti („zastúpenie“ je radené do piateho dielu piatej hlavy nazvanej „Strany a zastúpenie“ a problematika „osobitného subjektu“ je radená do šiestej hlavy nazvanej „Iné subjekty konania“). Zároveň aj materiálne (čo do účelu, ktoré v konaní plnia) ide o dva rozdielne inštitúty – zástupca koná v mene zastúpeného a na účet zastúpeného, pričom rozsah zastúpenia je určený splnomocnením. Na druhej strane osobitný subjekt je oprávnený na všetky úkony, ktoré môže vykonať strana, ak nejde o úkony, ktoré môže vykonať len subjekt právneho vzťahu, t. j. takýto osobitný subjekt nevystupuje a nekoná v mene strany, dokonca jeho úkony nemusia zodpovedať vôli strany a ak tieto odporujú úkonom strany, na ktorej vystupuje, súd takéto úkony posúdi po uvážení všetkých okolností tak, aby to zodpovedalo rozumnému usporiadaniu vzťahov (inak povedané, súd nachádza rovnováhu medzi záujmom na ochrane práv strany a zachovaním princípu procesnej autonómie tejto strany). Tam, kde zákonodarca chcel, aby tretie subjekty (vykonávajúce činnosť na ochranu práv strany sporu) vystupujúce v konaní konali v mene strany, a kde súčasne ide o zastúpenie strany takýmto tretím subjektom (t. j. kde koná tento tretí subjekt v mene strany), tam to zákonodarca v rámci právnej úpravy civilného sporového konania výslovne upravil [ide o spory s ochranou slabšej strany – pozri § 291 ods. 1 CSP (spotrebiteľské spory), § 308 (antidiskriminačné spory), § 317 (individuálne pracovnoprávne spory)].

7.5 V tejto súvislosti nemožno akceptovať ani odkázanie okresného súdu na aplikáciu § 89 ods. 3 CSP, podľa ktorého *„ak je strana zastúpená advokátom, zastupovanie iným zástupcom ako advokátom je vylúčené. Ustanovenia osobitného predpisu o advokácii tým nie sú dotknuté.“* a ktorý reglementuje otázku zastúpenia strany na základe splnomocnenia. Ustanovenia Civilného sporového poriadku upravujúce zastupovanie strany na základe splnomocnenia (t. j. § 89 až § 92) sa na postavenie osobitného subjektu v konaní (ktorého postavenie je upravené v § 95 CSP) nevzťahujú. Navyše, okresný súd si týmto odkazom na § 89 ods. 3 CSP odporuje vo svojich záveroch, keďže na jednej strane (navyše nesprávne – pozri predchádzajúci bod) tvrdí, že osobitný subjekt bude v konaní stranu zastupovať

(„zároveň bude strana zastúpená aj osobitným subjektom“), a zároveň odkazuje na aplikáciu ustanovenia § 89 ods. 3 CSP, ktoré vylučuje, aby v prípade zastúpenia strany advokátom (ktorého strana v predmetnom konaní, na strane ktorého má vystupovať sťažovateľ, splnomocnila na zastupovanie) bola zastúpená aj iným zástupcom.

7.6 Akokoľvek, napadnuté uznesenie v bode II výroku je však potrebné podržať, keďže materiálne ide o ústavné a zákonné rozhodnutie. V konaní môže ako subjekt konania vystupovať právnická osoba v pozícii osobitného subjektu (§ 95 CSP) iba vtedy, ak ide o právnickú osobu, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu. Inak povedané, zákonná úprava (rozumne) prezumuje, že takáto právnická osoba je dostatočne odborne vybavená (keďže jej predmet činnosti je ochrana práv) na to, aby v konaní riadne plnila úlohu ochrancu práv strany, na ktorej vystupuje, a práve preto, že je takto odborne vybavená (tzn. že nepotrebuje už samu seba nechať zastupovať kvalifikovanejším subjektom – advokátom), je spôsobilá vystupovať na konkrétnej strane konania na ochranu jej práv. Aj preto právna úprava osobitného subjektu explicitne neodkazuje na podpornú aplikáciu ustanovení o zastúpení na základe splnomocnenia a právo osobitného subjektu nechať sa zastúpiť advokátom na základe splnomocnenia nemožno vyvodiť ani implicitne z účelu právnej úpravy osobitného subjektu v § 95 CSP. Práve pripustenie takého výkladu, podľa ktorého by sa osobitný subjekt mohol dať v konaní zastupovať advokátom, by bolo popretím účelu pôsobenia osobitného subjektu v zmysle § 95 CSP v konaní na strane konania.

7.7 Na tomto základe je potrebné výrok II napadnutého uznesenia okresného súdu hodnotiť ako ústavne udržateľný a nie je možné (ani po prijatí na ďalšie konanie) dospieť k záveru, že ním boli alebo mohli byť porušené sťažovateľom označené procesné ústavné práva. Z toho dôvodu ústavný súd odmietol sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. marca 2017